

การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติกรณีศึกษา : การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี*

ดวงกมล ยางงาม** วดี วรรณ***

(วันรับบทความ: 17 พฤษภาคม 2563, วันแก้ไขบทความ: 22 มิถุนายน 2563, วันตอบรับบทความ: 28 มิถุนายน 2563)

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในบริบทของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทในจังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาผลของการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติของจังหวัดจันทบุรีในฐานะต้นแบบเมืองรอง ผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีจะดำเนินการในส่วนการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไปสู่หน่วยงานต่างๆในจังหวัดจันทบุรี รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรในการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะดูแลในส่วนของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ผลของการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติของจังหวัดจันทบุรีในฐานะต้นแบบเมืองรอง ได้แก่ ผลในเชิงบวก ได้แก่ เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ผลในเชิงลบ ได้แก่ เกิดความไม่เข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชนในเรื่องของการดำเนินโครงการและและการบริหารจัดการงบประมาณของชุมชน เป็นต้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, การท่องเที่ยวเมืองรอง, จังหวัดจันทบุรี

---

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติกรณีศึกษา : การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี.

** นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Email: 6014971041@rbru.ac.th)

*** นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Email: 6014971056@rbru.ac.th)

The Policy Implementation of Amazing Thailand Go Local: A Case Study of local Tourism in Chanthaburi Province.

Duangkamol yangngam^{*}, Wadee Wanna^{**}

(Received Date: May 11, 2020, Revised Date : June 1, 2020, Accepted Date: June 5 , 2020)

Abstract

The research aimed to study the policy implementation of Amazing Thailand of Go local and to study the effect of policy implementation in context of local tourism in Chanthaburi Province. The research results were as follows: the policy implementation Amazing Thailand of Go local by Chanthaburi Provincial office of Tourism and Sports Tourism Authority of Thailand Chanthaburi Office. Chanthaburi Provincial office of Tourism and Sports informed of tourism-related information to various departments in Chanthaburi Province, developed tourist attractions and served tourism personnel competency development. Tourism Authority of Thailand Chanthaburi office carried out national and international public relations. The effects of policy implementation in context of local tourism in Chanthaburi Province were positive and negative. Positive results included income distribution in the community and the community development. Negative results were misunderstanding between government agencies and the community regarding project implementation and community budget management.

Keywords: local Tourism, Policy Implementation, Amazing Thailand of Go Local, Chanthaburi Province.

---

^{*} Student, Political Sciences Department, Faculty of Humanities and Social Sciences (Email: 6014971041@rbru.ac.th)

^{**} Student, Political Sciences Department, Faculty of Humanities and Social Sciences (Email: 6014971056@rbru.ac.th)

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ แม้ในระยะหลังประเทศไทยจะประสบกับปัญหาความไม่แน่นอนทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การตลาดการท่องเที่ยวในประเทศไทยพบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในระดับโลกทั้งได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติหลายรางวัล ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวต่างชาติ แม้ว่าจะมีศักยภาพที่รอการพัฒนาอยู่ในหลายๆ ด้านก็ตาม แต่พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวถือว่ามีเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่เป็นไปในทางบวก ทั้งนักท่องเที่ยวเริ่มใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นและจำนวนนักท่องเที่ยวในตลาดศักยภาพที่เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้น สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 2)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงครึ่งปีหลัง ททท. มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองทั้ง 55 เมือง โดยกระจายนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่าง ๆ จากอำเภอหลักไปอำเภอรองเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพกระจายรายได้สู่ชุมชน พร้อมทั้งเพิ่มค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งรวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ (สยามรัฐออนไลน์, 2562 : ออนไลน์) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง (Less visited area) เพื่อให้การท่องเที่ยวเมืองรองเป็นกลไกสร้างรากฐานความแข็งแกร่ง การกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำให้กับประชาชนภายในประเทศ (ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, 2561) ซึ่งภายใต้นโยบายดังกล่าว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย มีเอกลักษณ์ความโดดเด่น โดยเน้นการหยิบจุดเด่นของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ศิลปะ อาหาร และวิถีชีวิต นำมาเล่าเรื่องในแบบของตนเองที่แต่ละจังหวัดมีไม่เหมือนกัน (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2559)

จากเมืองรองทั้ง 55 จังหวัดนั้น นายวิระศักดิ์ โควสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวว่า จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดเมืองรองที่มีศักยภาพ หลังจากมีการประกาศใช้นโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองนั้น จำนวนนักท่องเที่ยวภายในจังหวัดจันทบุรีก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 2561 นั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยว 2.4 ล้านคนซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2560 (สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี, 2561)

การเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องนั้น แสดงให้เห็นว่าจังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพ โดยมีความโดดเด่นทั้งเรื่องอาหารถิ่น เชื้อชาติ วิถีชีวิต ชุมชนที่หลากหลาย และที่ขาดไม่ได้คือเรื่องผลไม้จันทบุรีต้องยกให้เป็นเมืองผลไม้คุณภาพ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งทะเล ภูเขา น้ำตก แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และเรื่องราวน่าสนใจทรงคุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น

จันทบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวรองที่เต็มไปด้วยกลิ่นอายของความเก่าแก่และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวบ้าน ที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่งดงาม ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทเป็นเรื่องราวน่าสนใจทรงคุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ซึ่งถือว่าการปฏิบัติตามนโยบายที่ต้องการให้มีการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน โดยไม่ให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวกันอยู่เพียงแต่ภายในสถานที่ท่องเที่ยวเดียว แต่มีการดึงอัตลักษณ์ชุมชนที่เด่น ๆ ขึ้นมา และสร้างให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ผู้คนในท้องถิ่นและชุมชนด้วยการพัฒนาให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว (การประชุมหาหนทางวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 9, 2562 : 732)

ในจังหวัดจันทบุรีมีการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติที่มีลักษณะเด่น ได้แก่ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism / village tourism) โดยการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทในจังหวัดจันทบุรีที่มีความโดดเด่นอย่างเห็นได้ชัด ดูได้จากการสถานที่ท่องเที่ยวชนบทของจังหวัดจันทบุรีในแต่ละที่มีการชูอัตลักษณ์แต่ละชุมชน ทั้งเรื่องราวประวัติความเป็นมาของชุมชนที่ต่างกัน, วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนต่างกัน การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท เป็นการท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนท้องถิ่นก็มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว (การพัฒนาการท่องเที่ยว

กับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน) เช่น หนึ่ง “ชุมชนริมน้ำจันทบูร” ที่เป็นต้นแบบของชุมชน ที่มีการพัฒนาให้ตัวชุมชนเองกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกที่หนึ่งที่มีนักท่องเที่ยวและต่างชาติให้ความสนใจมาท่องเที่ยวมากมาย ชุมชนริมน้ำจันทบูร เป็นชุมชนเก่าแก่ริมแม่น้ำจันทบูรด้านตะวันตก มีลักษณะเป็นตึกแถวโบราณลวดลายไม้จำหลักอ่อนช้อย งดงาม อยู่ตามบานประตูหน้าต่างและมุมอาคาร ซึ่งจะพบรูปแบบเรือนขนมปังขิงปะปนอยู่ด้วย สิ่งที่น่าสนใจในชุมชนเก่าริมน้ำจันทบูร สถาปัตยกรรมโบราณร้านขายของและร้านอาหารต่างๆ สอง “ชุมชนขนมแปลกริมคลองหนองบัว” ชุมชนขนมแปลก ริมคลองบัว มีลักษณะเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงเอกลักษณ์ของตัวชุมชนมาเป็นเวลากว่า 100 ปี เอกลักษณ์ของชุมชน นอกเหนือจากการเป็นชุมชนการค้าเก่าแก่แล้ว ที่นี่ยังมีชื่อเสียงในเรื่องอาหารและขนมอร่อย ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนมแปลก ๆ ที่เราแทบจะหากินได้ยากในยุคสมัยนี้ เป็นต้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2561) ด้วยเหตุนี้เอง “จันทบุรี” จึงได้กลายมาเป็นต้นแบบเมืองรอง ตามแนวเป้าหมายของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองว่า การท่องเที่ยวจะต้องกระจายอย่างทั่วถึงและลงลึกถึงระดับชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ของฐานรากให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุน “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ให้เติบโตอย่างแข็งแกร่งและยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นผู้รับใช้ชุมชน (นโยบายผลักดันนักท่องเที่ยวเดินทางจากเมืองหลักสู่เมืองรอง, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี ว่ามีการนำนโยบายไปปฏิบัติในบริบทของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทจังหวัดจันทบุรีหรืออย่างไรและผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติในบริบทของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทจังหวัดจันทบุรีนั้นเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในบริบทของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาผลของการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติของจังหวัดจันทบุรีในฐานะต้นแบบเมืองรอง

3. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา :การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี มีกระบวนการและวิธีการศึกษา มีกระบวนการดำเนินวิจัย ดังนี้

3.1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การศึกษาเอกสารเอกสาร ขั้นต้น และเอกสารชั้นรอง การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์

3.1.1 การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ก.เอกสารขั้นต้น (Primary data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ประกาศกฎกระทรวงของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แผนการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น ข.เอกสารชั้นรอง (Secondary data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3.1.2 การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในงานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured or guided interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (interview guided) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือ

ก.การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) เป็นรูปแบบที่ใช้แนวการสัมภาษณ์กลุ่มในการวิเคราะห์ชุมชน โดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลหลากหลายชุมชน ได้แก่ ชุมชนริมน้ำจันทบูร ชุมชนเขาบายศรี

ข. การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) เป็นการใช้แนวสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (key-informants)

3.1.3 การสังเกตการณ์ (observation) คือ เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่น ๆ โดยใช้กระบวนการสังเกต เช่น มีการสังเกตการณ์กระบวนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาในการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ ในการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทในจังหวัดจันทบุรี เป็นต้น

3.2 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.2.1 การจัดเตรียมอุปกรณ์ ในการลงพื้นที่อาจจะต้องมีทั้งการจดบันทึกและบันทึกเสียง ดังนั้นจึงมีอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยจะต้องจัดเตรียม เช่น สมุดบันทึก ปากกา โทรศัพท์เป็นตัวช่วยในการบันทึกเสียง เป็นต้น

3.2.2 การสร้างความสัมพันธ์ (rapport) เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความไว้วางใจสามารถให้ข้อมูลกับผู้วิจัยได้

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกที่จะขอสัมภาษณ์กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองมาปฏิบัติในชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ข้าราชการ ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน ในการให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยนั้นต้องการนำมาใช้งานวิจัย

3.2.4 การสรุปผลการวิจัย ในกระบวนการนี้เป็นการสรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบโจทย์วิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

3.3 การตรวจสอบข้อมูล ในที่นี้จะตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพโดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ คือ

3.3.1 การตรวจสอบจากจุดยืนที่ต่างกัน ในการวิจัยนี้จะใช้ผู้ให้ข้อมูลที่มีจุดยืนหลากหลาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการที่ทำงานรับผิดชอบด้านการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในชุมชนในจังหวัดจันทบุรี, ผู้นำชุมชนที่มีการปฏิบัติตามนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง, ชาวบ้านในชุมชนที่การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติใช้ในชุมชน

3.3.2 การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่ต่าง แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่, ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน มาตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และนำมาตรวจสอบกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์กระบวนการดำเนินงานโดยตรง

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในงานวิจัยนี้จะเป็นการตีความในลักษณะต่าง ๆ คือ

3.4.1 การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (grouping) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและจำแนกวิเคราะห์ตามประเด็นคำถามวิจัย ส่วนการตรวจสอบข้อมูลและผลการศึกษาจะใช้วิธีการสัมภาษณ์กับคำถามที่สัมภาษณ์เหมือนกัน ทั้ง เจ้าหน้าที่รัฐ, ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน รวมถึงการสังเกตการณ์กระบวนการดำเนินงานโดยตรงของผู้วิจัยเองด้วย

3.4.2 การตีความในเชิงเหตุและผลในลักษณะการวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผลบนพื้นฐานความเป็นจริงว่าเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านมีกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติใช้อย่างไรถึงประสบความสำเร็จในฐานะที่จังหวัดจันทบุรีเป็นต้นแบบเมืองรอง และหลังจากที่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติใช้แล้วมีผลอย่างไร

4. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา: การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารขั้นต้น เอกสารชั้นรอง การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้เพื่อศึกษาการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในบริบทของการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทในจังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาผลของการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติของจังหวัดจันทบุรีในฐานะต้นแบบเมืองรอง ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์มี ดังนี้

ผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ามีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอยู่หลักๆ 2 หน่วยงานด้วยกัน คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีดังต่อไปนี้ (ดวงเดือน สดแสงจันทร์, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2563)

1.สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีมีอำนาจหน้าที่ภารกิจตามกฎหมาย ดังนี้ ประการที่หนึ่ง คือ ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาครวมทั้งดำเนินการประสานส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัด ประการที่สอง คือ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ ของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดรวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ ประการที่สาม คือ ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัด โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประการที่สี่ คือ ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัด ประการที่ห้าคือ ดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและนักกีฬาในเขตพื้นที่จังหวัด โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ประการที่หก คือ ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์รวมทั้งการถ่ายทำภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ประการที่เจ็ด คือ ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประการที่แปด คือ ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกระทรวงซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และสุดท้ายประการที่เก้า คือ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐฝ่ายข้าราชการที่รับนโยบายหลักมาจาก สำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หลังจากที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีได้รับนโยบายมาแล้ว จะต้องจัดทำแผนสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี และมีบทบาทหน้าที่ในการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี, ชุมชน, ผู้ประกอบการ, โรงแรม, ร้านอาหาร และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรม, พัฒนาชุมชน และเกษตร เป็นต้น (ดวงเดือน สดแสงจันทร์, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2563)

การทำงานโดยหน้าที่หลักของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี ในอดีตเป็นการพัฒนาสร้างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีให้เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ โดยที่ข้าราชการในหน่วยงานจะมีการลงพื้นที่ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่ต้องการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ของตนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในการที่จะช่วยสร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับกลุ่มพื้นที่ชุมชนตัวเอง โดยที่การลงพื้นที่ในเพื่อสำรวจสถานที่ในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องมีการจัดประชุมร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ใ้บการหาพื้นที่ที่เหมาะสม ทั้งในเรื่องความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวได้ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, น้ำ, ไฟฟ้า, พื้นที่ในการรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้มากน้อยแค่ไหน โรงแรมที่พักโฮมสเตย์เพียงพอสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้แค่ไหน ซึ่งรวมไปถึงจำนวนร้านอาหารด้วย สิ่งเหล่านี้คือคุณสมบัติเบื้องต้นในพื้นที่ชุมชนที่จะถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ จะต้องถูกสำรวจเสียก่อนว่าพื้นที่นั้นสามารถจะพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้หรือไม่ แต่ในปัจจุบันหน้าที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวข้าราชการท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล ด้วยเหตุมาจากกฎหมายการก่อสร้าง บทบาทหน้าที่ของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีจึงมีเพียงแต่ การพัฒนาบุคลากรแทนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี ทำหน้าที่ในการช่วยให้คำแนะนำในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนที่มีการรวมตัวกันอยากจะทำพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเข้าร่วมประชุมเพื่อหาอัตลักษณ์ที่จะเป็นข้อดีที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชน, การประสานงานให้ความช่วยเหลือในการนำเสนอเพื่องบประมาณสนับสนุนกับทางสำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้กับชุมชนที่อยากจะทำพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น(ดวงเดือน สดแสงจันทร์, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2563)

ช่วงปี พ.ศ. 2560 ทางสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี ได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทขึ้นมา ซึ่งจะเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ โดดเด่นชัดเจนที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ช่วงปี พ.ศ.2560 -2561 เป็นช่วงที่การท่องเที่ยวชุมชนเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวมากขึ้น ในการที่จะดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ความโดดเด่นในการของอาหารพื้นถิ่นในแต่ละพื้นที่ ความแตกต่างหลากหลายในความเชื่อทางศาสนาในแต่ละพื้นที่ชุมชน การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ชุมชนแล้ว หลังจากนั้นก็มีสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นอีกหลายแห่ง ทั้งที่ได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี หรือได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานส่วนอื่น ด้วย (ดวงเดือน สดแสงจันทร์, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2563)

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีได้ทำการสนับสนุนการท่องเที่ยวชมวิถีชนบทในด้านต่างๆทั้งด้านการจัดงาน งบประมาณ และด้านการพัฒนาบุคลากรดังนี้

1.ชุมชนริมน้ำจันทบูร ทางสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี ได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทขึ้นมา ได้แก่ ชุมชนริมน้ำจันทบูร ซึ่งเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ โดดเด่นชัดเจนที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ นั่นก็คือ ความโดดเด่นเรื่องอาคารที่มีความเก่าแก่ และศิลปะฝาผนัง เป็นต้น การพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร จึงเริ่มมาจากที่ช่วงปี พ.ศ.2560 - 2561 ที่การท่องเที่ยวชุมชนเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวมากขึ้น ในการที่จะดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ความโดดเด่นในการของอาหารพื้นถิ่นในแต่ละพื้นที่ ความแตกต่างหลากหลายในความเชื่อทางศาสนาในแต่ละพื้นที่ชุมชน เป็นต้น ในปี พ.ศ.2560 รัฐมนตรีกระทรวงการท่องเที่ยวได้มาลงพื้นที่ หลังจากนั้นชุมชนริมน้ำจันทบูร ก็ทำให้ชุมชนริมน้ำจันทบูรเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีจึงได้ริเริ่มชักชวนให้คนในชุมชนมาขายของ และยังมีกรสนับสนุนงบประมาณในการจัดงานดังกล่าวด้วยเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวชมวิถีชนบทจังหวัดจันทบุรี เพื่อที่จะจัดกิจกรรมถนนคนเดินที่มีการขายของของคนในพื้นที่ชุมชน เพื่อให้ภายในพื้นที่นอกจากนักท่องเที่ยวจะมาสัมผัสกับบรรยากาศดีและอาคารเก่าแก่แล้ว นักท่องเที่ยวก็สามารถซื้อของฝากที่ชุมชนริมน้ำจันทบูรอีกด้วยจะมีทั้ง ขนมไข่ตลาดล่าง, ไอศกรีมโบราณ, กะปิ, กุ้งแห้ง เป็นต้น

ภาพที่ 1 ภาพกิจกรรมถนนคนเดินชุมชนริมน้ำจันทบูร
ที่มา : จันทจี๊ด (2558)

ภาพที่ 2 ภาพตึกและอาคารเก่าแก่ ชุมชนริมน้ำจันทบูร
ที่มา : สายลม ที่ผ่านมา (2561)

กิจกรรมถนนคนเดินชุมชนริมน้ำจันทบูรก็ประสบความสำเร็จอย่างมากเพราะจากการประชาสัมพันธ์ทำให้คนรู้จักและหลงไหลเข้ามาเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทบูรจำนวนมาก เพราะตั้งแต่เริ่มกิจกรรมถนนคนเดินชุมชนริมน้ำจันทบูรที่มีการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน ชาวบ้านก็เริ่มมาเปิดร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขนม ร้านขายของฝากมากขึ้น ทำให้กลายเป็นตลาดริมน้ำจันทบูรไปโดยปริยาย ซึ่งปัจจุบันนี้มีทั้งเปิดร้านเองและให้คนเช่าพื้นที่ร้านขายของ ซึ่ง ณ ปัจจุบันชุมชนตลาดริมน้ำจันทบูรก็เป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ริมน้ำจันทบูร เพราะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ (ดวงเดือน สดแสงจันทร์, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2563)

2. ชุมชนเขาบายศรี นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองได้ออกประกาศใช้ ทางจังหวัดจันทบุรีได้เข้าไปสนับสนุนชุมชนเขาบายศรีให้ชุมชนมีศักยภาพมาตรฐานที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ เพื่อเป็นการตอบรับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่จังหวัดเมืองรอง ในการหาทางสร้างเสริมอาชีพที่มั่นคงให้กับชาวบ้านในชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ตัวอย่างชุมชนที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษ์เขาบายศรี ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแบบชมวิถีชีวิตชนบท (นงลักษณ์ มณีรัตน์, สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2563)

ภาพที่ 3 กิจกรรมภายในชุมชนเขาบายศรี
ที่มา : [traveleastthailand](https://www.instagram.com/traveleastthailand) (2562)

ภาพที่ 4 โฮมสเตย์ชุมชนเขาบายศรี

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี นอกจากจะช่วยเหลือกลุ่มชุมชนในการพัฒนาบุคคลโดยการพาหัวหน้าเครือข่ายชุมชนเดินทางไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อในหัวหน้าเครือข่ายชุมชนนั้นๆนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับภายในชุมชนของตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการบริการต่างๆ ยังสนับสนุนด้านงบประมาณอีกด้วย

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี หน้าที่หลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็คือ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในจังหวัดจันทบุรี ทั้งการประชาสัมพันธ์ภายในประเทศและต่างประเทศ โดยการนำพาคูคลองการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ได้ตามมาตรฐานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไปออกบูธ เพื่อแนะนำประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่กับบุคคลภายนอกเป็นการส่งเสริมให้มีคนรู้จักมากขึ้น หรือแม้แต่การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของตัวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่จะใส่รายละเอียดของพื้นที่ท่องเที่ยว ข้อมูลพื้นฐานของสถานที่ และข้อมูลการติดต่อ เพื่อให้ง่ายต่อการที่นักท่องเที่ยวติดต่อหรือค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวได้ตรงตามพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยตัวเอง การจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว การตลาดประชาสัมพันธ์ จึงเป็นหน้าที่หลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ดวงเดือน สดแสงจันทร์, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2563)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มาจัดตั้งสำนักงานในจังหวัดจันทบุรี จุดประสงค์ก็เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์กิจกรรม และการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลงานการจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีภายใต้การดูแลของกระทรวงท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรีได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว “วันธรรมดาน่าเที่ยว@จันทบุรี” เพื่อมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจันทบุรีตลอดทั้งปี โดยการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวผ่านช่องทางของเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ททท. ชวนเที่ยวจันทบุรีวันธรรมดา ภายใต้คอนเซ็ปต์ “กระต่ายหมาย...จันท” , 2562)

กิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบศิลปะการจัดวาง (ArtInstallation) จัดทำโมเดลไฟเบอร์กลาส รูปกระต่าย ภายใต้คอนเซ็ปต์ “กระต่ายหมายจันท” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดจันทบุรี คือ กระต่ายในดวงจันทร์ที่เปล่งแสงเป็นประกาย ซึ่งจะหมายถึง ความสวยงาม สงบ ร่มเย็นเป็นสุข ทั้งนี้ ได้ออกแบบเป็นกระต่ายยืนความสูง 160 เซนติเมตร กระต่ายนั่งความสูง 140 เซนติเมตร จำนวน 40 ตัว พร้อม QR Code เพื่อแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลโปรโมชั่นพิเศษ นำไปติดตั้งตามสถานประกอบการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีที่เข้าร่วมกิจกรรม อาทิ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถสแกน QR Code จากโมเดลกระต่ายเพื่อรับส่วนลดและโปรโมชั่นพิเศษในวันธรรมดา (วันจันทร์-วันพฤหัสบดี) อันเป็นการตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่กลุ่ม Gen-Y สายโซเชียล (Social) ที่นิยมสืบค้าข้อมูลจากสื่อออนไลน์และชื่นชอบถ่ายภาพและส่งต่อเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม - 15 กันยายน 2562 ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว (ททท. ชวนเที่ยวจันทบุรีวันธรรมดา ภายใต้คอนเซ็ปต์ “กระต่ายหมาย...จันท” , 2562)

ภาพที่ 5 กระต่ายหมายจันทจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ที่มา : MGR Online (2562)

นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำ โมเดลกระต่ายหมายจันท ทั้ง 40 ตัว จัดแสดงบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆที่มีชื่อเสียงในจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ร้านอาหารท้องถิ่นชื่อดัง ร้านค้าชุมชน OTOP กิจกรรมสาธิตสินค้าชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะนำกระต่ายหมายจันทไปวางยังสถานที่ต่างๆได้ต่อเมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่งเจ้าหน้าที่ไปยังสถานที่นั้นเพื่อประเมินความพร้อมและความเหมาะสมของสถานที่นั้นก่อนว่าผ่านมาตรฐานนั้นว่าผ่านหรือไม่ และหลังจากมีการนำกระต่ายหมายจันทไปวางไว้แล้วจะมีการส่งบุคลากรเจ้าหน้าที่ไปตรวจเพื่อประเมินคุณสมบัติอย่างสม่ำเสมอ หากไม่ผ่านการประเมินจากบุคลากรเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็จะมีกรยึดกระต่ายหมายจันทคืน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คาดการณ์ว่าการจัดกิจกรรมครั้งนี้จะเป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างกระแสให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในวันธรรมดาเพิ่มขึ้น(ททท. ชวนเที่ยวจันทบุรีวันธรรมดา ภายใต้คอนเซ็ปต์ “กระต่ายหมาย...จันท” , 2562)

ภาพที่ 6 กระจ่ายหมายจันททั้ง 40 ตัว จากงบประมาณการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ที่มา : อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี (2562)

ภาพที่ 7 กระจ่ายหมายจันท ณ โบสถ์คริสต์อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล จังหวัดจันทบุรี
ที่มา : สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ (2562)

ภาพที่ 8 กระต่ายหมายจันทร์ ณ ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี
ที่มา : บ้านหลวงราชไมตรี Historic Inn (2562)

2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์กิจกรรมข่าวสารต่างๆในการกระตุ้นการท่องเที่ยว ผ่านการกระจายข่าวสารทางเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี (ข่าวสารท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองมาปรับใช้ของจังหวัดจันทบุรีนั้น มีผลในเชิงปฏิบัติทั้งที่เป็นผลในเชิงบวกและผลในเชิงลบ ดังนี้

1. ผลของการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองมาปฏิบัติในเชิงบวกโดยจากสถิติทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้แล้วนั้น ถือว่าจังหวัดจันทบุรีมีการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่มีการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองมาปรับใช้ ในด้านของชุมชนเขาบายศรีและชุมชนริมน้ำจันทบูรที่มีการรับนโยบายมาใช้ พบว่า มีการกระจายรายได้ไปสู่ชาวบ้านภายในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการปรับให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทั้งสองสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก

2. เกิดการพัฒนาชุมชนในด้านการอำนวยความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยได้รับงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ ชุมชนเขาบายศรีได้รับงบประมาณในการสร้างห้องน้ำเพิ่ม และป้ายบอกทางหรือแนะนำเขาบายศรีเพิ่มขึ้น และชุมชนริมน้ำจันทบูร ก็ได้รับงบประมาณในการจัดงานตลาดถนนคนเดิน ทำให้มีนักท่องเที่ยวล้นหลามเข้ามาเพิ่มขึ้น

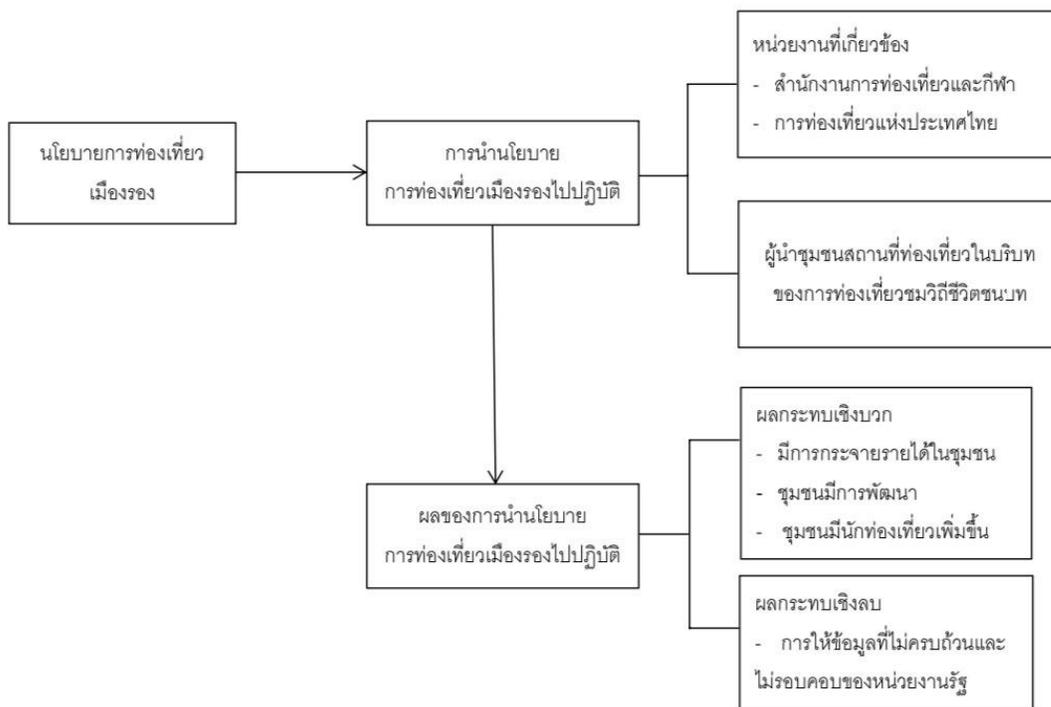
3. เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่รับนโยบายมาปฏิบัติ ทางชุมชนมีความไม่พอใจในการให้ข้อมูลคำแนะนำจากหน่วยงานของรัฐซึ่งก็คือกรมการท่องเที่ยว ในการให้ชุมชนมีการสร้างโฮมสเตย์ขึ้นและจะไม่มีการเก็บภาษี ซึ่งทางกรมการท่องเที่ยวไม่มีการเก็บภาษีจริงอย่างที่ได้ออกกับชุมชน แต่ทางชุมชนต้องเสียให้กับเทศบาลแทน โดยข้อมูลตรงนี้ทางชุมชนไม่รู้มาก่อน จึงทำให้เกิดความไม่พอใจต่อหน่วยงานรัฐ และการการมอบงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐให้กับชุมชน ซึ่งชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการงบประมาณที่ได้รับ ทำให้มีการใช้งบประมาณในลักษณะที่เกินงบประมาณ ทำให้หัวหน้าชุมชนต้องนำเงินส่วนตัวมาออกรวมกับงบประมาณ รัฐจึงควรให้คำแนะนำและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนก่อนที่จะมีการใช้งบประมาณนำไปพัฒนา

5. อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ค้นพบว่าการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชนของจังหวัดจันทบุรี ในแต่ละชุมชนมีการดึงเอาอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่น มาเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น อาคารที่มีความเก่าแก่ของชุมชนริมน้ำจันทบูร สถาปัตยกรรมความ

สวยงามภายในโบสถ์พระนางมาธิอาปฏิสนธินิรมล อาหารและขนมโบราณท้องถิ่นของชุมชนขนมแปดกริมคลองหนองบัว และชุมชนเขาบายศรีที่ตั้งเอาการมีส่วนผลไม้มาเป็นทุนในการสร้างรายได้ โดยการเปิดโฮมสเตย์และบุฟเฟต์ผลไม้ ซึ่งชุมชนในแต่ละที่ก็ได้มีการปรับปรุงพัฒนาจนประสบความสำเร็จด้วยกรรมมีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างล้นหลาม งานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของศรีพร ขวนกรีกกุล (พ.ศ.2561 : 196) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การยกระดับการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองรองจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีปรากฏของวิจัยสรุปได้ว่า แต่ละชุมชนต้องมีความพยายามในการรวบรวมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตภัณฑ์ชุมชน วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ชุมชน อัตลักษณ์ชุมชน การมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ การบริหารเครือข่าย และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมกันจึงจะเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างถาวร

จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากองค์ความรู้เดิมเกี่ยวกับการทำวิจัยในด้านการนำนโยบายมาใช้ ด้วยนักวิชาการท่านอื่น ๆ มักจะทำวิจัยในเชิงปริมาณ เช่น ความพึงพอใจต่อตัวนโยบาย เป็นต้น แต่งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นวิจัยในเชิงคุณภาพ เช่น ศึกษาผลของการนำนโยบายไปปรับใช้ทั้งในเชิงบวกและลบ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมองว่าเป็นองค์ความรู้ชุดใหม่ จากการศึกษาพบว่า ผลเชิงบวกจากการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ ข้อมูลของหน่วยงานรัฐมีผลแนวโน้มชี้ว่ามีความสำเร็จในการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองมาใช้ ตัวชุมชนเองก็มีการกระจายรายได้ในระดับท้องถิ่น และชุมชนก็มีการพัฒนาจากเดิมมากขึ้น และผลเชิงลบคือหน่วยงานรัฐไม่มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งบประมาณให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการงบประมาณเกิดความบงกชพร่อง และการให้คำแนะนำหรือข้อมูลอย่างไม่ครบถ้วนรอบคอบจากผลการศึกษาและทฤษฎีพบว่า ในงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถสังเคราะห์ตัวแบบการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทดังนี้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายการท่องเที่ยวนำเมืองรองไปปฏิบัติกรณีศึกษา: การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 จากการศึกษาพบว่าชุมชนมีปัญหาเรื่องน้ำในการจัดการการท่องเที่ยว และยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาจัดการในประเด็นดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอยากเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการเข้ามาจัดการปัญหาดังกล่าว

1.2 จากการศึกษาพบว่าในสังคมสมัยใหม่ ผู้คนนิยมสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต แต่เว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี ไม่มีการอัพเดทข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ทำให้ประชาชนที่ต้องการเข้าถึงข้อมูลไม่ได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอยากเสนอให้หน่วยงานรัฐปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเว็บไซต์ให้เป็นข้อมูลปัจจุบัน เพื่อการเข้าถึงที่มีประสิทธิภาพของประชาชน

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษา : การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท จังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้คือ

6.2.1 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมองว่ายังมีชุมชนอื่นที่ยังสามารถเป็นกรณีศึกษาได้ ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาโดยการขยายขอบเขตในการศึกษาในเชิงพื้นที่ ที่เกี่ยวกับการชมวิถีชีวิตชนบทให้ครอบคลุม เพื่อการที่หน่วยงานรัฐและชุมชนที่ต้องการจะพัฒนาพื้นที่ของตนเองเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชมบท การมีข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องกว้างขวางครอบคลุมหลากหลายพื้นที่ ที่มีบริบทต่างกันนั้น จะช่วยให้การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่หน่วยงานรัฐหรือชุมชนต้องการที่จะพัฒนานั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.2 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยค้นพบว่ายังมีประเด็นอื่นที่น่าสนใจจากการนำนโยบายการท่องเที่ยวมาเมืองรองมาปฏิบัติ ด้วยนอกจากการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทแล้ว การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลของจังหวัดจันทบุรีก็เป็นที่น่าสนใจเช่นกัน ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาประเด็นในการนำนโยบายมาปฏิบัติในกรณีศึกษาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาว่าการจัดการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลนั้น ส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้างต่ออาชีพประมงพื้นบ้าน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง

7. สรุป

จากการศึกษาการนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษาการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทของจังหวัดจันทบุรี คณะผู้วิจัยพบว่า หน่วยงานของรัฐยังขาดกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนในด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชาวบ้านในชุมชน ในเรื่องการนำงบประมาณให้ชุมชนนำไปพัฒนา และการให้ข้อมูลที่ครบถ้วนต่อชุมชน ในกรณีชุมชนก็มีการกระจายรายได้กันด้วยการสร้างเครือข่ายกันภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง รวมถึงมีการพัฒนาชุมชนด้วยการตั้งอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่โดดเด่นของชุมชนมาดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งยังมีการพัฒนาปรับกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนให้เข้ากับยุคสมัย และให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในด้านการอำนวยความสะดวกสบาย ทางชุมชนมีการนำงบประมาณที่ได้รับมาสร้างห้องน้ำให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และป้ายบอกทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองที่ได้นำไปปฏิบัติกับการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทจังหวัดจันทบุรีพบว่าตัวนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จึงสามารถสรุปได้ว่าการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติของจังหวัดจันทบุรีนั้น มีจุดแข็งคือ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และบรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองในแง่ของการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชน จุดอ่อนของ การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือให้ชุมชนเกิดการรวมตัวกันเอง หรือก็คือการที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณสมบัติครบถ้วนในด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงจะเริ่มเข้าไปให้การสนับสนุน จากเหตุนี้ทำให้การนำนโยบายส่งเสริม

การท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัตินั้นไม่กระจายทั่วถึงทุกชุมชน แทนที่การทำงานสร้างเครือข่ายระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้านในชุมชน โดยการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้าหาชุมชนทำให้ชุมชนเกิดการรวมตัวเพื่อทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพื่อให้คนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่ให้ความรู้แก่ชุมชน เกิดการพัฒนาชุมชนไปพร้อม ๆ กับเจ้าหน้าที่ และในเรื่องของงบประมาณเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ให้คำแนะนำกับชาวบ้านที่มากพอทำให้การจัดการงบประมาณที่ชาวบ้านได้จากรัฐไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาชุมชน ประโยชน์ที่จะได้รับในมุมมองของประชาชน

1. ชุมชนสามารถสร้างรายได้ โดยการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน
2. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดการกระจายรายได้ในจังหวัดจันทบุรีเพิ่มมากขึ้น
3. แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น อัตราการจ้างงานก็มากขึ้น ส่งผลให้จำนวนคนว่างงานน้อยลง

รายการอ้างอิง

- @ChanthaburiCathedral. (2562). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.facebook.com/ChanthaburiCathedral/posts>. (2 ธันวาคม 2562).
- 30 ที่เที่ยวจันทบุรี หลากหลายความสนุก อยากเที่ยวแบบไหนจัดเลย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://travel.kapook.com/view82052.htm>. (10 กรกฎาคม 2562).
- Baanluangrajamaitri Historic Inn. (2562). **Welcome a bunny to Chanthaboon waterfront #กระต่ายหมายจันทร์ #วันธรรมดาน่าเที่ยว**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://twitter.com/InnHistoric/status/1148036816571785216>. (2 ธันวาคม 2562).
- เที่ยวเมืองจันทร์ชุมชนบูรณ ริมน้ำจันทบูร. (2561) (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://th.readme.me/p/15465>. (5 ธันวาคม 2562).
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9690. (26 กรกฎาคม 2562).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). **ททท.ชวนเที่ยวจันทบุรีวันธรรมดาภายใต้คอนเซ็ปต์ “กระต่าย หมายจันทร์”**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.mgronline.com>. (25 มกราคม 2563).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). **บทบาท หน้าที่ พันธกิจ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : https://www.tat.or.th/th_ (28 มกราคม 2563).
- ข่าวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). **ททท. ผนึกโครงการ “การเป็นเจ้าของที่ดี”**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.tatnewsthai.org>. (25 มกราคม 2563).
- จันทจี๊ด. (2562). **จันทจี๊ดพาชม “ถนนคนเดิน ตลาดเก่าริมน้ำจันทบูร ท่องเที่ยววิถีไทย ไลฟ์สไตล์วิถีจันทร์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.chanjeed.com/2015/chanthaburi-riverside-festival-2015-chanthaburi/>. (2 ธันวาคม 2562).
- ดวงเดือน สดแสงจันทร์. (2563, 6 มกราคม). **ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี. สัมภาษณ์**.
- ททท. ชวนเที่ยวจันทบุรีวันธรรมดา ภายใต้คอนเซ็ปต์ “กระต่ายหมาย...จันทร์”. (2562). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/travel/detail/9620000061481>. (6 ธันวาคม 2562)
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2557). **เอกสารคำสอน วิชา นโยบายสาธารณะ(Public Policy)**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.gspa.buu.ac.th/webgspa/upload/day>. (15 ตุลาคม 2562).
- นงลักษณ์ มณีรัตน์. (2563, 23 มกราคม). **ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขาบายสี. สัมภาษณ์**.

บ้านพักประวัติศาสตร์หลวงราชไมตรี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.facebook.com/baanluangrajamaitri>. (22 ธันวาคม 2562).

ประชาชาติธุรกิจ.(2561). **จันทบุรี โชว์ศักยภาพต้นแบบเมืองรอง ครบเครื่องวิถีถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.prachachat.net/public-relations/news-224366>. (11 กรกฎาคม 2562).

พรรณี ตั้งใจสถาปตย์. (2561). **นโยบายผลักดันนักท่องเที่ยวเดินทางจากเมืองหลักสู่เมืองรอง.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://thainews.prd.go.th/th/news/print_. (11 กรกฎาคม 2562).

พิฑูรย์ ทองฉิม และ นิตติยา ทองสมอ.(2562). **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 9.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.hu.ac.th/conference/proceedings/data>. (15 สิงหาคม 2562).

พิพัฒน์ เหลืองนฤมิตชัย.(2561). **การท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจไทย.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.the101.world/tourism-and-thai-economy>. (10 กรกฎาคม 2562).

ระบบฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี RBRU e-Culture. (2562). **วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร รั้งเขาบายศรี.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.eculture.rbru.ac.th/ID157-วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรรั้งเขาบายศรี>. (5 ธันวาคม 2562).

วิญเพ็ญ เจริญวรรณ.(2563, 2 กุมภาพันธ์). **สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขาบายศรี. สัมภาษณ์.**

ศรีณพร ขวนเกริกกุล. (2561). **กลยุทธ์การยกระดับการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองรองจังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.**

สยามรัฐ. (2562). **ททท.เดินหน้าโครงการท่องเที่ยวเมืองรอง.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://siamrath.co.th/n/78993>. (3 กันยายน 2562).

สำนักข่าวเดลินิวส์. (2561). **สัมผัสต้นแบบเมืองรองจันทบุรี “ขึ้น ชม ชิม”อาหารถิ่นจันทบูร.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.dailynews.co.th/regional/665518>. (18 กันยายน 2562).

สำนักข่าวประชาสัมพันธ์. (2562). **การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ชวนเที่ยวจันทบุรีวันธรรมดา ภายใต้คอนเซ็ปต์ กระจายเงินที่เน้นย้ำจันทบุรีเที่ยวได้ทุกวัน.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://122.155.92.3/th/news/detail/TCATG190701135407093>. (5 ธันวาคม 2562).

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี. (2561). **(สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี).** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://chanthaburi.mots.go.th>. (5 ธันวาคม 2562).

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี. (2561). **สถิติรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://chanthaburi.mots.go.th>. (5 ธันวาคม 2562).